

Briuselis, 2026 m. liepos 9 d.
(OR. en)

11631/26

LIMITE

COPS 426	EUMC 288
ANTICI 189	INDEF 140
POLMIL 297	HYBRID 90
COEST 550	ESPACE 122
COASI 142	CLIMA 389
CONUN 125	ENV 920
MAMA 185	CT 89
MOG 161	COTER 105
COTRA 61	CIVCOM 183
ELARG 151	RELEX 974
COWEB 100	JAI 959
COAFR 224	COMPET 933
COLAC 100	CFSP/PESC 1112
CONOP 45	CSDP/PSDC 481

PRANEŠIMAS

nuo:	Nuolatinių atstovų komiteto (COREPER II)
kam:	Tarybai
Dalykas:	Bendras sutarimas – Grėsmės ir iššūkiai, su kuriais susiduriame: ES strateginės aplinkos įvertinimas

Bendras sutarimas

– Grėsmės ir iššūkiai, su kuriais susiduriame: ES strateginės aplinkos įvertinimas

Pasaulis, su kuriuo susiduriame

Europos Sąjunga susiduria su neapibrėžtomis geostrateginėmis aplinkybėmis, kurias lemia nuolatinės ir vienu metu kylančios grėsmės įvairiose srityse. Siekiant užtikrinti, kad ES turėtų reikiamų priemonių ir būtų pasirengusi prisitaikyti, kad galėtų veiksmingai apsaugoti savo piliečius, propaguoti savo interesus, stiprinti savo strateginį savarankiškumą ir mažinti priklausomybę, taip pat puoselėti vertybes, kuriomis ji grindžiama – pagarbą žmogaus orumui, laisvę, demokratiją, lygybę, teisinę valstybę ir pagarbą žmogaus teisėms – būtinas vienodas šių grėsmių supratimas, grindžiamas 360° požiūriu.

Mūsų strateginėje aplinkoje vyksta esminė struktūrinė transformacija, kai įvairios revizionistinės galios ir vis kategoriškesni subjektai kelia tiesioginę grėsmę Europos saugumui, stabilumui ir klestėjimui. Neišprovokuota agresija prieš taikią kaimynę Ukrainą Rusija sugriovė po Šaltojo karo nusistovėjusią Europos saugumo struktūrą. Ji kelia aktualiausią tiesioginę grėsmę Europos saugumui, Kinijai esant pagrindinei jos agresijos prieš Ukrainą įgalintojai ir vykstant bendradarbiavimui su tokiais subjektais kaip Baltarusija, Iranas ir Korėjos Liaudies Demokratinė Respublika (KLDR). Rusijos karo prieš Ukrainą pasekmės turės didelį poveikį Europos saugumo struktūrai. Ukrainos nepriklausomybė, suverenitetas ir teritorinis vientisumas atsižvelgiant į tarptautiniu mastu pripažintas jos sienas yra teisingos ir ilgalaikės taikos pagrindas. Nepriklausoma, saugi, klestinti ir stabili Ukraina yra strateginis Europos saugumo prioritetasis.

Taisyklėmis grindžiama tarptautinė tvarka ir daugiašalė sistema, grindžiamos tarptautine teise, JT Chartija ir jos principais, įskaitant pagarbą valstybių suverenitetui ir teritoriniam vientisumui, susilaikymą nuo grasinimų ar jėgos naudojimo, taip pat visuotinių žmogaus teisių puoselėjimą, tebėra labai svarbios Europai ir visai tarptautinei bendruomenei. Tačiau visa tai patiria vis didesnę spaudimą. Vyksta akivaizdus poslinkis nuo taisyklių prie galios dinamikos ir vis sparčiau tolstama nuo tarptautinio bendradarbiavimo naujų technologijų, klimato kaitos ir prekybos srityse. Dėl padidėjusių jūrų, kibernetinių ir hibridinių grėsmių Europos saugumui kyla dar didesni iššūkiai.

Šios transformacijos pagrindas – **kai kurių galingų valstybių**, visų pirma Rusijos ir Kinijos, **pasiryžimas įtvirtinti dominuojančią padėtį regione ir pertvarkyti pasaulinę tvarką** atsižvelgiant į savo interesus, skatinant sugrįžti prie pasaulio dalijimo į įtakos sferas logikos. Šios pastangos yra nuolatinės ir sisteminės, grindžiamos ilgalaikėmis investicijomis į karinius pajėgumus, siekiais užsitikrinti technologinį pranašumą ir naudojimusi ekonomine įtaka. Šie subjektai naudojami gilia ir dažnai asimetriška tarpusavio priklausomybe, siekdami daryti spaudimą jų numanomiems priešininkams. Dėl DI ir automatizuotų sistemų integravimo į karinius, ekonominius ir politinius sprendimų priėmimo procesus didėja šių grėsmių sparta, mastas ir veiksmingumas, o vis dažniau pasitelkiant hibridinę veiklą siekiama pasinaudoti mūsų pažeidžiamumu ir kartu ištrinti ribą tarp taikos ir karo.

Tuo pat metu **Jungtinės Amerikos Valstijos**, mūsų svarbiausia strateginė partnerė, **perkalibruoja savo prioritetus** ir poziciją visose srityse. Visų pirma peržiūrimas ilgalaikis JAV indėlis į Europos gynybą, tikintis, kad europiečiai prisiims didesnę atsakomybę už savo pačių saugumą. Atsižvelgiant į tai, kad transatlantinis ryšys dešimtmečius yra itin svarbus mūsų saugumui, stabilumui ir gerovei, ES tai turi didžiulių pasekmių. **Transatlantiniai santykiai bei ES ir NATO bendradarbiavimas tebėra itin svarbūs mūsų bendram saugumui.**

Mūsų artimoje kaimynystėje ES susiduria su dar vienu aktyvių konfliktų židiniu **Artimuosiuose Rytuose**, dėl kurio kyla tiesioginių ir plataus masto padarinių visose saugumo, ekonomikos ir humanitarinės pagalbos srityse. Visų pirma pastarojo meto karas Persijos įlankoje, tebesitęsianti įtampa regione, be kita ko, susijusi su Izraeliu bei Palestina ir Libanu, aiškiai primena daugialypę grėsmę, kuri dėl eskalacijos regione kyla ES saugumui, ekonominiam atsparumui ir platesniems strateginiams interesams. Nestabilumas Artimuosiuose Rytuose yra susijęs su neigiamu ir glaudžiu Rusijos bendradarbiavimu su Iranu.

Ši kintanti geopolitinė aplinka reikalauja ryžtingų veiksmų ir gilesnių partnerysčių, kad būtų ginami mūsų interesai ir daroma pažanga įgyvendinant ES strateginius prioritetus – didinti gynybos parengtį ir skatinti pasaulinį stabilumą, visų pirma kaimyninėse šalyse, užtikrinti ES klestėjimą ir atsparumą, taip pat apsaugoti jos pagrindines vertybes ir demokratinį politinį modelį. Tai darydama ES turi galimybę formuoti taisyklėmis grindžiamą ateities tarptautinę tvarką ir būti atramos tašku pasauliniams partneriams, kurių interesai dėl visuotinių normų ir principų, tarptautinės teisės bei daugiašališkumo sutampa su mūsų.

ES turi didelę politinę ir ekonominę įtaką, taip pat tvirtas gynybos priemones visiems šiems tikslams pasiekti. Tačiau turime nuveikti daugiau ir **turimus pranašumus paversti galia**.

Mūsų strateginė aplinka: paaštrėjusi strateginė konkurencija, ginčijimas ir fragmentacija

Rusija kelia aktualiausią, reikšmingą, tiesioginę ir ilgalaikę grėsmę Europos žemyno saugumui. Rusija siekia suardyti Europos ir pasaulinę saugumo tvarką ir skatinti pasaulio dalijimu į įtakos sferas grindžiamą valdymo modelį, kuriuo ji siekia dar kartą įtvirtinti savo dominuojančią padėtį kaimyninių šalių atžvilgiu. Nors Rusijai nepavyko pasiekti savo karinių ir strateginių tikslų, ji ir toliau nepaiso diplomatinių pastangų užbaigti agresijos karą ir pasiekti teisingą ir tvarią taiką žemyne, kartu siekdama atkurti savo pajėgas ir karinius pajėgumus bei atkurti savo, kaip pasaulinės galingos valstybės, tarptautinį įvaizdį. Rusijos pajėgų telkimas prie Europos sienų, didėjantis visuomenės militarizavimas ir perėjimas prie karo ekonomikos su konkrečiais siekiais pagrindinėse strateginėse pramonės ir technologijų srityse, tokiose kaip kosmosas ir branduolinė energetika, kelia ilgalaikę grėsmę Europos saugumui.

Kartu Rusija pradėjo intensyviau vykdyti hibridinę kampaniją prieš ES ir jos valstybes nares, įskaitant tokią veiklą kaip ypatingos svarbos infrastruktūros sutrikdymas, šnipinėjimas, kibernetiniai išpuoliai, užsienio vykdomas manipuliavimas informacija ir kišimasis, palydovų interferencija, migracijos instrumentalizavimas, taip pat kišimasis į rinkimus ir fiziniai sabotажai bei kitų formų priešiškas kišimasis. Jos tikslas – pakenkti Europos vienybei ir demokratijai, kelti baimę ir skatinti poliarizaciją visuomenėje ir, svarbiausia, atgrasyti nuo tolesnės paramos Ukrainai. Įvairias hibridines priemones Rusija naudoja ir platesnėje Europos kaimynystėje – nuo Vakarų Balkanų per Juodąją jūrą ir Pietų Kaukazą iki Vidurinės Azijos; tai daro tiesioginį poveikį pagrindiniams ES politiniams ir saugumo interesams. Siekdama finansuoti savo karo mašiną, naftai eksportuoti Rusija naudoja šešėlinio laivyno laivų tinklą, taip siekia apeiti sankcijas ir kartu kelia jūrų, aplinkos, teisinę ir vykdymo užtikrinimo riziką.

Kinija siekia laimėti sisteminę konkurenciją, derindama didelio masto pramonę, technologinius užmojus ir pasaulinę aprėptį, kartu išnaudodama nestabilumą. Kinija tampa itin svarbiu ilgalaikiu strateginiu iššūkiu dėl asimetriškų jos pranašumų ES atžvilgiu, pradedant nuo prekybos disbalanso ir baigiant svarbiausiosiomis žaliavomis bei technologine pažanga kai kuriose srityse, taip pat dėl Kinijos noro tuo pasinaudoti kaip svertu prieš ES ir kitas šalis, kad taptų pirmaujančia pasaulio galia. Kinijos parama Rusijos agresijai prieš Ukrainą Maskvai yra labai svarbus įgalinantis veiksnys. Kinija toliau sieks didinti savo įtaką Europoje.

Šie pokyčiai, kartu su iš esmės pasikeitusia grėsmių aplinka ir didesniu strateginių konkurentų, kurie dar labiau koordinuoja veiksmus, dalijasi pajėgumais ir mokosi iš besiplečiančių konfliktų, bendradarbiavimu, rodo, kad ES ir jos valstybės narės turi skubiai stiprinti savo gynybos parengtį, saugumą ir atgrasymo pajėgumus. Saugumo ir gynybos srityje stipresnė ir pajėgesnė ES teigiamai prisidės prie pasaulinio ir transatlantinio saugumo, taip pat ji papildo NATO, kuri jos narėmis esančioms valstybėms tebėra kolektyvinės gynybos pagrindas.

Tvirtesnis bendradarbiavimas su bendraminčiais ir kitais partneriais saugumo ir gynybos srityje tampa vis svarbesnis, kad ES galėtų laviruoti šioje naujoje strateginėje aplinkoje.

Šiame kontekste pagrindinės geopolitinės dinamikos raida kelia ES naujas esmines strategines dilemas. ES saugumui, konkurencingumui ir ekonominiam saugumui bei atsparumui vis didesnį poveikį darys **augantys** Kinijos užmojai ir atkaklumas, o kartu ir **strateginė konkurencija**, kuri šiuo metu lemia JAV ir Kinijos santykius. **Gilėjanti Kinijos ir Rusijos strateginė partnerystė**, be kita ko, karinio bendradarbiavimo srityje, toliau didins strateginių teritorijų – nuo Europos iki Indijos ir Ramiojo vandenynų regiono – tarpusavio sąsajas, taip pat sujungs ir didins grėsmes saugumui. Tuo pačiu metu **daugiašalei sistemai daromas precedento neturintis spaudimas**, nes didžiosios jėgos visame pasaulyje vis dažniau pirmenybę teikia konkurencijai ir prievartai, o ne bendradarbiavimui, ir mažina savo įsipareigojimus ir indėlį į daugiašales institucijas ir taisykles. Akivaizdūs tarptautinės teisės pažeidimai, pagrindinių JT Chartijos principų nepaisymas ir rimtas visuotinių normų ginčijimas kelia esminę grėsmę per pastaruosius aštuoniasdešimt metų sukurtai pasaulinei tvarkai. Tai apima tokių neatidėliotinų pasaulinių uždavinių, kaip klimato kaita, DI naudojimo reguliavimas ir didelio masto tarptautinės teisės, įskaitant tarptautines žmogaus teises ir tarptautinę humanitarinę teisę, pažeidimų prevencija, sprendimą. Finansavimo humanitarinėms ir bendradarbiavimo pastangoms visame pasaulyje sumažinimas kelia pavojų ištisoms šalims ir milijonams gyvybių.

Atsižvelgiant į tai ES atsiduria ilgalaikėje daugialypėje krizės aplinkoje, kurioje pagrindinis iššūkis nebėra suvaldyti individualias grėsmes, o valdyti bendrus ir tarpusavyje sąveikaujančius sukrėtimus įvairiose srityse ir regionuose. Tarptautiniai santykiai vis labiau pasižymi strategine, politine ir ekonomine konkurencija, konfrontacija ir galiausiai konfliktais. **Iššūkiai ES saugumui dabar yra ir geoekonominiai**, įskaitant prekybos ir tiekimo grandinių suginklinimą, taip pat prieigą prie energijos ir kitų išteklių. Dėl strateginės ir dažnai asimetrinės priklausomybės, kritinių tiekimo ir laivybos taškų ES, kaip į pagrindinius mūsų saugumo veiksnius, taip pat turi atsižvelgti į ekonominį ir technologinį konkurencingumą. Kaip susijungė vidaus ir išorės grėsmės, tokiu pačiu būdu tarpusavyje susisieja ir geopolitinės bei geoekonominės grėsmės, todėl reikia laikytis integruoto požiūrio. Taigi, kad būtų apsaugotos mūsų vertybės ir interesai, reikia mažinti visų mūsų visuomenės atsparumui itin svarbių strateginių sektorių pažeidžiamumą.

Rusijos agresijos akivaizdoje **Ukraina** pademonstravo ypatingą atsparumą, sugebėjo savo naudai pakeisti dinamiką mūšio lauke ir įrodė esanti saugumo už savo sienų užtikrintoja, turinti neišnaudotą gynybos pramonės potencialą. ES parodė savo vienybę ir ryžtą remdama Ukrainą ir toliau darydama spaudimą Rusijai.

Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir kylantys geopolitiniai iššūkiai dar labiau sustiprino ir išryškino **geostrateginę plėtrą**, kaip didelio indėlio į taiką, saugumą, stabilumą ir gerovę Europoje, **svarbą**, o šalys kandidatės taip pat vis dažniau laikomos prisidedančiomis prie saugumo. Šalių kandidačių priartinimas prie ES vykdant stojimo procesą, grindžiamą nuopelnais ir patikimomis reformomis, mažina jų politinę ir ekonominę priklausomybę ir padeda siekti bendrų jų tikslų.

Vakarų Balkanai, kaip ir Moldova bei Ukraina, yra neatsiejama Europos Sąjungos ateities dalis ir turi narystės ES perspektyvą. Kartu su įtraukiu regioniniu bendradarbiavimu, susitaikymu ir gerais kaimyniniais santykiais, pagrindiniai ES ir Vakarų Balkanų partnerystės elementai ir toliau yra užsienio politikos derinimo stiprinimas, bendradarbiavimo saugumo ir gynybos srityje gilinimas ir atsparumo bendriems iššūkiams, pavyzdžiui, hibridinėms grėsmėms ir kitų rūšių grėsmėms, kylančioms taip pat ir iš regiono ir darančioms poveikį ES dėl regioninių ir išorės subjektų įtakos, didinimas.

Rytinėse kaimyninėse šalyse Rusija vykdo hibridinę veiklą, nukreiptą prieš kelis svarbius partnerius, įskaitant Moldovos Respubliką ir Armėniją. Baltarusijos pasirinktą autoritarinį kelią Rusija pateikia kaip normą kitoms Rusijos satelitėms valstybėms. ES saugumui didelį iššūkį ir toliau kelia **Baltarusijos** šalies viduje vykdomos represijos, aktyvi karinė parama Rusijos agresijai prieš Ukrainą, visų pirma leidimas Rusijai ir jos ginkluotosioms pajėgoms naudotis jos teritorija, be kita ko, joje dislokuoti taktinius branduolinius ginklus, taip pat prie ES išorės sienų vykdomos hibridinės operacijos, įskaitant ekonominius ir kitus destabilizuojančius veiksmus, nukreiptus prieš ES ir jos valstybes nares.

Stabilumas ir saugumas platesniame **Juodosios jūros regione** yra strategiškai svarbūs Europos Sąjungai. Šį regioną labai paveikė Rusijos agresija prieš Ukrainą, kaip matyti iš pasikartojančių dronų incidentų ES valstybių narių teritorijoje – tai daro itin didelį poveikį saugumui, atsparumui, laivybos laisvei ir ekonominiam vystymuisi, ypatingos svarbos infrastruktūrai ir junglumui.

Rytinė Viduržemio jūros regiono dalis tebėra ES saugumui ir stabilumui strategiškai reikšmingas regionas, suteikiantis didelių galimybių ir keliantis nemažą iššūkių. Gindama savo ir savo valstybių narių interesus, ES turėtų skatinti regiono partnerius dalyvauti bendradarbiavimo sistemose ir partnerystėse, visapusiškai laikantis tarptautinės teisės ir ES *acquis*. Abipusiškai naudingų santykių su **Turkija** plėtojimas etapais, proporcingai ir pasiliekanč galimybę nebetęsti proceso, laikantis 2024 m. balandžio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadų, taip pat tebėra strateginis ES interesus. Siekiant pažangos įvairiose bendradarbiavimo srityse bus labai svarbus konstruktyvus pačios Turkijos dalyvavimas. Šiuo atžvilgiu ES daug svarbos teikia derybų dėl Kipro problemos sprendimo atnaujinimui ir pažangai šiose derybose toliau stiprinant ES ir Turkijos bendradarbiavimą. ES ir toliau tikisi, kad Turkija vienareikšmiškai įsipareigos palaikyti gerus kaimyninius santykius, be kita ko, nebegrasins panaudoti jėgą.

ES yra tiesiogiai suinteresuota **Viduržemio jūros baseino ir tolimesnių pietinių kaimyninių šalių** stabilumu, saugumu ir ekonomikos augimu ir laiko tai gyvybiškai svarbiu interesu. Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių partnerystės stiprinimas yra strateginis ES prioritetas siekiant stiprinti ekonominius ryšius, politinius santykius ir bendradarbiavimą saugumo srityje su pietinėmis Viduržemio jūros regiono šalimis partnerėmis, taip kuriant bendras galimybes ir reaguojant į bendrus iššūkius.

Kalbant apie **pietines kaimynines šalis**, sparčiai blogėjanti padėtis Artimuosiuose Rytuose yra tiesioginis iššūkis ES strateginiams interesams. ES humanitariniams, finansiniams ir migracijos valdymo pajėgumams, jei nebus imtasi jokių priemonių, didelę riziką kelia ir didžiulį spaudimą daro ne tik gilus nepasitikėjimas ir įtampa regione, bet ir didžiuliai civiliniai ir humanitariniai konfliktų padariniai.

Nors **pietinėms** kaimyninėms šalims nuo Libijos iki Jemeno ir Irako kyla didelė nestabilumo grėsmė, aktualiausi iššūkiai, su kuriais šiuo metu susiduria ES, ir toliau yra Izraelio ir Palestinos situacija, stabilumas **Sirijoje ir Libane** ir karo su Iranu padariniai. Itin svarbu užtikrinti regioninį stabilumą ir visiškai atkurti laivybos laisvę bei saugų tranzitą per Hormūzo sąsiaurį, taip pat derybomis pasiekti ilgalaikį visų neišspręstų klausimų sprendimą, laikantis tarptautinės teisės. Savo strateginiu interesu ES toliau laiko paramą dviejų valstybių sambūviu pagrįstam sprendimui ir Izraelio ir Palestinos konflikto sprendimą, kuris visiems suteiktų saugumo ir taikos galimybę. **Persijos** įlanka tebėra vienas iš svarbiausių ES kaimyninių regionų. Jos stabilumas yra kritiškai svarbus regioniniam saugumui, ekonomikos įvairinimui ir tiekimo saugumui. Dabartiniai įvykiai išryškina strateginę Hormūzo ir Bab al Mandebo sąsiaurių, kaip itin svarbių jūrų arterijų, svarbą Europai. Sutrikimai šiuose vandens keliuose kelia grėsmę regioniniam saugumui ir stabilumui, kenkia laivybos laisvei ir tarptautinės teisės laikymuisi, kelia pavojų apsirūpinimo maistu saugumui ir tiekimo grandinėms, taip pat trukdo laisvam prekybos srautui, junglumui, energijos šaltinių įvairinimui ir ekonominiam atsparumui. Tuo pačiu metu **Iranas**, vykdydamas branduolines ir balistinių raketų programas, karinį bendradarbiavimą su Rusija, destabilizuojančią veiklą regione ir Europoje bei represijas prieš savo žmones, ir toliau kelia grėsmę regioninei ir tarptautinei saugumo tvarkai.

ES saugumo aplinką vis labiau formuoja pokyčiai **Arkties regione** ir aplink jį, be kita ko, susiję su karinių pajėgų telkimu, hibridinėmis grėsmėmis, aplinkos ir klimato iššūkiais ir poreikiu užtikrinti visuomenės atsparumą. Atsižvelgiant į geopolitinę įtampą ir geoekonominę konkurenciją Arktyje, ES turi reaguoti kartu su savo partneriais.

Afrika yra Europos Sąjungai strategiškai svarbus didelį potencialą turintis žemynas, pasižymintis jaunu gyventojų amžiumi ir augančiu jų skaičiumi, dinamiška ekonomika ir gamtos išteklių įvairove. Tačiau plėtoti šį potencialą trukdo nestabilumas, ekonominis pažeidžiamumas, konfliktai, terorizmas bei smurtinis ekstremizmas, ir (arba) organizuotas nusikalstamumas. Tuo tarpu intensyvėja vidutinės ir didelės galios valstybių konkurencija dėl įtakos Afrikoje, ji skatina naudoti agresyvios įtakos strategijas tiek karinėje srityje, tiek ekonomikos, bankininkystės, žiniasklaidos, kibernetinėje srityse, ir šios strategijos ima vis labiau dominuoti užimdamos koordinuoto, ilgalaikio stabilizavimo ir vystymosi pastangų vietą. Demografija, užsitęsę konfliktai ir patikimų valstybės struktūrų bei socialinės infrastruktūros trūkumas sudaro palankias sąlygas kilti krizėms, ar tai būtų Sudane, ar Sahelyje, ar arčiau Gvinėjos įlankos. Šie karštieji taškai plinta regione, paveikdami bendruomenes, suteikdami prieglobstį teroristų ir nusikaltėlių tinklams ir pritraukdami priešišką užsienio, pavyzdžiui, Rusijos įtaką. **Sahelis** išlieka labai svarbus Europos saugumui dėl tarpusavyje susijusių grėsmių, kurios daro poveikį mūsų interesams – terorizmo ir jo plitimo į kaimynines šalis, organizuoto nusikalstamumo tinklų, kontroliuojančių prekybos narkotikais ir žmonėmis maršrutus į Europą, taip pat glaudesnio Rusijos ir Centrinio Sahelio šalių valdžios institucijų bendradarbiavimo, – taip pat tokių sunkinančių veiksmų kaip valstybės nestabilumas, saugumo vakuumas ir aktyvesnis strateginių konkurentų veikimas. **Sudane** tęsiasi didžiausia pasaulyje perkėlimo šalies viduje ir bado krizė, kurios padariniai regione ir už jo ribų, be kita ko, Europos Sąjungai, yra itin sunkūs. Pažeidžiamumo ir nestabilumo situacijos išnaudojimas dar labiau destabilizuoja nestabilias valstybes ir jų ekonomiką ir tuo pačiu silpnina civilių gyventojų ir žmogaus teisių apsaugą. Neteisėta migracija yra bendras iššūkis, į kurį turi reaguoti ES ir Afrika, nes abi jos yra suinteresuotos užtikrinti, kad migracija būtų saugi, organizuota ir teisėta.

Indijos ir Ramiojo vandenynų regiono ir Europos saugumas yra kaip niekad tarpusavyje susijęs. Vis atkaklesnis Kinijos elgesys Pietų ir Rytų Kinijos jūrose ir Taivano sąsiauryje gali daryti vis didesnę poveikį Europos ir Indijos ir Ramiojo vandenynų regiono saugumui, stabilumui ir klestėjimui. Jeigu *status quo* aplink Taivano sąsiaurį pasikeistų, tai turėtų didelį poveikį pasauliniam saugumui. Kalbant apie likusią **Azijos** dalį, didelį susirūpinimą dėl saugumo, susijusį su terorizmu ar smurtinio ekstremizmo plitimu, narkotikų kontrabanda ir neteisėtos migracijos keliamais vis didesniais iššūkiais, regionui ir Europos Sąjungai kelia Afganistas. Tam tikri subjektai, pavyzdžiui, Korėjos Liaudies Demokratinė Respublika (KLDR), toliau kelia pavojų regioninei ir tarptautinei taikai ir saugumui – ne tik dėl masinio naikinimo ginklų ir branduolinių ir balistinių raketų programų, bet ir dėl vis dažniau vykdomų žvalgybos operacijų, kibernetinių išpuolių ir dezinformacijos kampanijų. Įsisenėję ankstesni konfliktai taip pat toliau trukdo plėtoti visapusiškas visą regioną apimančias saugumo priemones.

Galiausiai, su **Lotynų Amerika ir Karibais** mus sieja glaudūs istoriniai ir kultūriniai ryšiai, taip pat tvirtas įsipareigojimas dėl daugiašališkumo, grindžiamo bendrais pagrindiniais principais ir vertybėmis. Nepaisant to, socialinis ir ekonominis disbalansas keliuose Lotynų Amerikos šalyse ir kai kuriais atvejais grėsmė politiniam stabilumui gali sukelti nestabilumą ir sutrikimus. Tikėtina, kad Centrinėje Amerikoje regioniniai susiskaldymai ir didelis migracijos spaudimas tęsis ir tai kels dar daugiau tarpvalstybinio pobūdžio iššūkių, susijusių su organizuotu nusikalstamumu.

Šios krizės rodo, kaip **regioniniai konfliktai daro sisteminių pasaulinį poveikį**. Aplinkai būdinga grandininė dinamika. Konfliktas sutrikdo energijos srautus, sukrėtimai energetikos srityje sukelia infliaciją ir ekonominį nestabilumą, ekonominė įtampa kursto socialinę įtampą ir politinį susiskaidymą. Nors ES, kaip principinga veikėja, skatinanti daugiašališkumą ir prevencinę diplomatiją, į šiuos iššūkius reaguoja kurdama partnerystes, kurios padeda užtikrinti mūsų saugumą, vidurinėsios grandies subjektai visame pasaulyje vis dažniau taiko apsidraudimo metodus, nerimaudami dėl energetinio saugumo, apsirūpinimo maistu saugumo ir suverenumo, ir yra mažiau linkę pritarti mūsų požiūriui.

Besiformuojančios ir tarpvalstybinės grėsmės ir iššūkiai

Platesnėje strateginėje aplinkoje ES susiduria su pavojingu ginkluotos agresijos, neteisėtos aneksijos, nestabilių valstybių, revizionistinių galių ir autoritarinių režimų deriniu. Ši aplinka sudaro palankias sąlygas **įvairioms tarpvalstybinėms grėsmėms Europos saugumui**: nuo terorizmo, smurtinio ekstremizmo ir organizuoto nusikalstamumo iki hibridinių konfliktų bei kibernetinių išpuolių, naudojimosi neteisėta migracija kaip priemone, ginklų platinimo ir laipsniško ginklų kontrolės architektūros silpninimo. Finansinis nestabilumas, milžiniški socialiniai ir ekonominiai skirtumai paaštrina tokią dinamiką ir daro vis didesnę poveikį mūsų saugumui. Konkurencija dėl įtakos tapo viena iš pagrindinių nesaugumo, nestabilumo ir ekonominio nepastovumo mūsų kaimynystėje varomąja jėga.

Neteisėtos migracijos problemą, įskaitant jos pagrindinių priežasčių šalinimą, reikia spręsti siekiant kovoti su nusikalstamais neteisėto žmonių gabenimo tinklais ir priešišku subjektų vykdomu migracijos instrumentalizavimu. Tai taip pat turi būti daroma užmezgant tvirtus partnerystės ryšius su trečiosiomis valstybėmis neteisėto išvykimo prevencijos srityje, taip pat saugiai ir tvarkingai išnaudojant teisėtos migracijos teikiamas galimybes, atsižvelgiant į valstybių narių nacionalinę kompetenciją.

Tarpvalstybiniu mastu veikiančios **organizuotos nusikalstamos** grupės išlieka viena iš didžiausių grėsmių Europos piliečiams, įmonėms ir institucijoms, taip pat Europos ekonomikai. Jų veikla laipsniškai destabilizuoja padėtį – dirbtinis intelektas (DI) ir kitos naujos technologijos tai leidžia daryti sparčiau – ir didėja jų tarpusavio susietumas, taigi, nusikalstamos grupuotės veikia visuose regionuose ir žemynuose. Neteisėta prekyba narkotikais, šaunamaisiais ginklais, pinigų plovimas, kibernetiniai nusikaltimai ir neteisėtas migrantų gabenimas yra bendra grėsmė ES, Vakarų Balkanams, Lotynų Amerikai ir Karibams, taip pat vis labiau Vakarų Afrikai. **Lenktynės dėl technologinio dominavimo**, visų pirma dirbtinio intelekto srityje, ir toliau formuos strateginę aplinką, kadangi tai yra viena iš dominuojančių konkurencijos sričių ir vienas iš svarbiausių įgalinančių veiksnių. Tie subjektai, kurie taps lyderiais DI srityje, galės taip integruoti sprendimų priėmimą, karines sistemas, manipuliavimą informacija ir ekonominę galią, kad įgytų struktūrinių pranašumų. Dėl šios dinamikos didėja labiau koncentruoto pasaulinio galios pasiskirstymo tikimybė.

Valstybiniai ir nevalstybiniai subjektai, naudojantys **hibridinę** taktiką, kibernetinius išpuolius, dronus ir kitokį įsibrovimą į oro erdvę, dezinformacijos kampanijas, kišimąsi į rinkimus ir politinius procesus, ekonominę prievartą ir neteisėtos migracijos srautų instrumentalizavimą, taip pat šnipinėjimą, be kita ko, tarp partnerių, prisidėjo prie kritinės konflikto ribos mažinimo ir kelia tiesiogines ir opias grėsmes mūsų saugumui ir demokratiniam vientisumui, kartu sudarydami sąlygas atsakomybės neigimui ir atsakomybės priskyrimo dilemoms.

Užsienio vykdomo manipuliavimo informacija ir kišimosi (**FIMI**) išpuoliai tampa vis dažnesni ir išmanesni. Tokiems subjektams, kaip Rusija ir kiti, FIMI yra platesnio politinio karo priemonių rinkinio dalis. Jie identifikuoja mūsų atvirų visuomenių trūkumus bei pažeidžiamas sritis ir kursto susiskaidymą, sukeldami nestabilumą, kad būtų paralyžiuotas sprendimų priėmimas. Priešiški subjektai dažnai derina FIMI su kitais hibridiniais veiksmais ir vykdo koordinuotas ilgalaikes kampanijas. Šios grėsmės ne tik kenkia demokratiniams procesams ir visuomenės pasitikėjimui, bet ir kelia didelių iššūkių mūsų saugumui ir informacijos integralumui.

Mūsų kaimynystėje, nuo Ukrainos iki Irano, daugėjant mūsų laukų ir karo zonų, karinės technologijos ir pramonės sektoriai smarkiai pasikeitė, o tai atskleidė naujas **kritines** europiečių **pajėgumų spragas** ir pažeidžiamumą, be kita ko, šaudmenų, oro gynybos ir dronų srityse.

Tikėtina, kad **masinio naikinimo ginklų** ir jų siuntimo į taikinių priemonių **platinimas** didės, nes pagrindinės branduolinės valstybės plečia savo arsenalą, toliau kuria bei bando naujas ginklų sistemas ir atsiriboja nuo esamų ginklų kontrolės mechanizmų. KLTR branduolinė ir balistinė programa tebekelia vis didesnį susirūpinimą. Ir toliau nėra vykdoma tarptautinė Irano branduolinės programos priežiūra ir ji yra nuolatinis nestabilumo ir konfliktų regione šaltinis. Tiek Rusija, tiek Kinija plečia savo branduolinį arsenalą ir kuria naujas ginklų sistemas. Rusijos vadovybė naudoja branduolines grėsmes invazijos į Ukrainą kontekste. Regioninės galios taip pat turi prieigą prie modernių įprastinių ginklų: nuo atkirtimo ir izoliavimo pajėgumų sistemų iki balistinių ir sparnuotųjų raketų. Šias tendencijas dar labiau sustiprina Europos ginklų kontrolės struktūros erozija, pradedant Sutartimi dėl įprastinių ginkluotųjų pajėgų Europoje ir baigiant Vidutinio nuotolio branduolinių pajėgų sutartimi ir Atviros oro erdvės sutartimi. Šis normų vakuumas daro tiesioginę įtaką ES saugumui. Pasaulinio draudimo naudoti cheminį ginklą išsaugojimas yra bendra pasaulinė atsakomybė.

Tuo pat metu vis labiau konkuruojama dėl laisvos ir saugios prieigos prie **pasaulinių strateginių sričių**. Didėjant priklausomybei nuo skaitmeninių technologijų, kibernetinė erdvė tapo strateginės konkurencijos sritimi. Vis dažniau susiduriame su sudėtingesniais kibernetiniais išpuoliais. Itin svarbu išlaikyti atvirą, laisvą, stabilią ir saugią kibernetinę erdvę.

Kosmoso sritis turi didelę reikšmę saugumui ir gynybai. Ji yra itin svarbi stebėjimo, stebėsenos, navigacijos ir ryšių pajėgumams, tačiau ši sritis yra perpildyta ir joje vyksta didelė konkurencija, joje strateginiai konkurentai elgiasi vis neatsakingiau, dažnai kyla grėsmės orbitinei ir antžemei kosmoso infrastruktūrai, o pagrindiniai ir nauji subjektai pastebimai plečia savo buvimą ir rengiasi kariavimui kosmose.

Jūrų saugumas visame pasaulyje yra labai svarbus ES saugumui, jos ekonominiam vystymuisi, laisvai prekybai, transportui ir energetiniam saugumui. ES yra įsipareigojusi laikytis UNCLOS nustatytos teisinės tvarkos, pripažindama jos svarbą, ir tikisi, kad visos valstybės laikysis pagrindinių jūrų teisės principų ir taisyklių. ES susiduria su sparčiai intensyvėjančiomis grėsmėmis jūrų saugumui – nuo tradicinių grėsmių, tokių kaip piratavimas, neteisėta prekyba ir ginkluotas plėšimas jūroje, iki valstybių skatinamos prievartos ir hibridinių išpuolių, nukreiptų prieš ypatingos svarbos infrastruktūrą, be kita ko, Europos vandenyse. Besiformuojančios technologijos, pavyzdžiui, dirbtinis intelektas, taikomos povandeniniuose laivuose be įgulos, suteikia daug galimybių, tačiau dėl jų atsiranda ypatingas pažeidžiamumas jūrų srityje, dėl kurio reikia imtis veiksmų. Visame pasaulyje vis dažniau kyla ginčų dėl jūrų zonų, ypatingos svarbos susisiekimo jūrų koridorių ir keleto kritinių jūrų taškų, taip pat jūros dugno. ES **oro erdvės** saugumui taip pat kenkiama agresyvėjančiomis pozicijomis oro erdvėje, vis dažniau naudojant atkirtimo ir izoliavimo taktikas.

Artimiausius keletą dešimtmečių mūsų saugumo padėčiai didelį poveikį taip pat darys **klimato kaita, aplinkos būklės blogėjimas ir gaivalinės nelaimės**: šie reiškiniai yra gerai žinomi nestabilumo ir konfliktų visame pasaulyje varikliai, todėl kelia grėsmę tarptautinei taikai ir saugumui. Konkretūs to pavyzdžiai yra konkurencija dėl gamtos išteklių, pavyzdžiui, dėl žemės ūkio paskirties žemės ir vandens, ir energijos išteklių naudojimas politiniais tikslais. Siekiant mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir užtikrinti, kad mūsų ekonomika efektyviau naudotų išteklius ir taptų labiau žiedinė, kyla specifinių saugumo iššūkių, įskaitant prieigą prie ypatingos svarbos žaliavų, vertės grandinės valdymą ir tvarumą, taip pat ekonominius ir politinius pokyčius, kuriuos lemia iškastinio kuro atsisakymas. **Pasaulinės sveikatos krizės** taip pat gali sukelti visuomenei ir ekonomikai didelių sunkumų su plataus masto geopolitinėmis pasekmėmis.

Kalbant apie šiuos tarpvalstybinius iššūkius, **spartėjantis pagarbos tarptautinei teisei nykimas ir didėjančios grėsmės pasaulinėms ir daugiašalėms tarptautinio bendradarbiavimo institucijoms**, kurias padėjome formuoti ir plėtoti pastaraisiais dešimtmečiais, yra vis aktualesnis kompleksinis, sisteminis iššūkis mums ir mūsų partneriams, nes tai kenkia pasauliniams kolektyviniams gebėjimams spręsti tuos iššūkius ir pasinaudoti tomis galimybėmis, kurias galima įveikti tik bendromis jėgomis arba kurias bendromis jėgomis galima įveikti veiksmingiausiai.